

HALVÅRSRAPPORT FRA
NORDRE ØYEREN
FUGLESTASJON

1/1 - 30/6 1988

Denne lille halvårsrapporten tar for seg aktiviteten blant medlemmene i Nordre Øyeren Fuglestasjon i første halvår 1988. Årsaken til publiseringen er først og framst et ønske fra medlemmene om mer informasjon internt. For øvrig er planen at det skal utgis en årlig hovedrapport som omfatter alle aktiviteter og resultater i året som gikk.

Sesongen bar preg av fortsatt stor virksomhet over et spekter som går utover det foreningens navn tilsier. Medlemsmassen består ikke bare av fugleeksperter, men også av folk med et sterkt naturvernengasjement og ikke minst de som tilfredsstiller begge kategorier. Et fellestrekk er interessen for Nordre Øyeren Naturreservat som gjenspeiles av medlemmenes aktivitet eller støtte på andre måter.

Yngve Kvebæk

SESONGBESKRIVELSE.

Årets to første måneder ble som vanlig preget av de årvisse svanetellingene. Maksimalt antall i denne perioden var 265 sangsvaner 7/2 da det var forholdsvis mye åpent vann. Samtidig ble det registrert 1 grågås, 66 kanadagjess, ca 280 stokkender, 5 kvinender og 4 laksender. Senere i februar la isen seg over store deler med unntak av råkene - en situasjon som vedvarte i marsmåned. Naturlig nok ble aktiviteten i årets første vårmåned derfor temmelig låber, både når det gjelder folk og fugl.

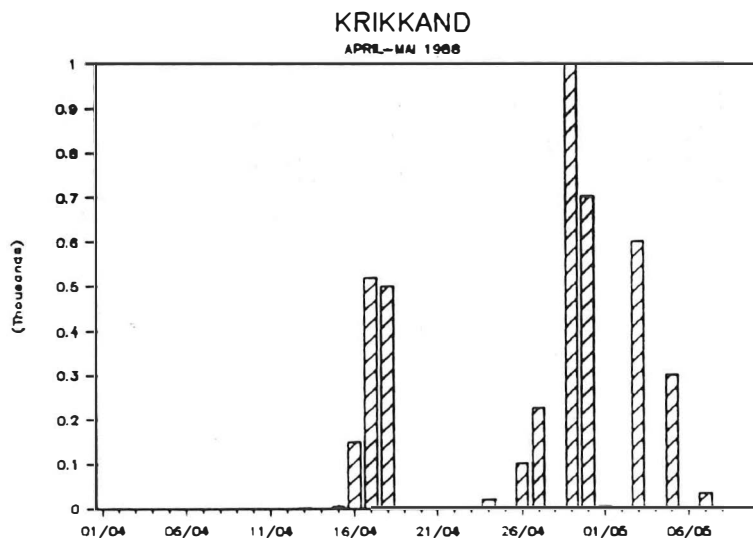
I april begynte tidligtrekkerne å dukke opp med bl.a. sanglerke og vipe i spissen. Snøspurv ble sett 2/4 og dette var for øvrig eneste observasjon av arten denne våren. Senere i april ankom også flere vaderarter. Det mest oppsiktsvekkende her var antall storspover som økte jevnt og trutt fram til et maksimum 27/4 med hele 620 individer. Ny "Øyerenrekord!"

Det er ikke ofte det foretas noe anslag over antall måkefugl - unntaket var 8/4 da bl.a. ca 2200 gråmåker ble notert. Årets første traner fløy mot nord 16/4, og samme dag ble sesongens eneste kornkråke registrert. Antall andefugl steg utover i april og toppnivået ble nådd 18/4 med 88 sangsvaner, ca 100 brunnakker, 1100 stokkender og 500 krikkender. Sistnevnte art fortsatte imidlertid å øke til ca 1000 individer 29/4. Den i Norge temmelig fåtallige arten dvergsvane slo til for fullt 28/4 med hele 16 individer. En annen overraskelse viste seg 26/4 - skjærpiplerke. Dette er første gang arten blir observert i Nordre Øyeren. Ellers i april ble både stjertand, tårnfalk, dvergfalk, sivhauk og stillits registrert.

I mai ble aktiviteten - i hvert fall hos NØF-medlemmene - merkbart større. Arbeidernes Dag ble feiret sammen med bl.a. en lappspove og årets første løvsangere. Så - den 3. mai - viste en annen "bombe" seg fram, nemlig polarmåke. Ny art for Nordre Øyeren igjen. Blant vaderne opptrådte sotsnipene i overraskende stort antall med 12 individer 12/4. 16/5 fikk vi så endelig kontakt med hvitryggspetten. Senere ble også hekking konstatert. Les for øvrig prosjektsammendragene lenger bak, både når det gjelder vadere og "hvitryggen". Årets første rosenfink ble hørt ved stasjonshytta 21/5, og samme dag ble en lerkefalk observert over Årnestangen av ekskursionsdeltagere fra Norsk Ornitologisk Forening - Avdeling Oslo & Akershus. Vårens siste sangsvane ble sett 7/5 mens antall øvrige andefugl sank merkbart utover i måneden. Maimåned bidro dessuten med både storlom, tyrkerdue, hornugle for uten ganske rikelig med gråfluesnappere. En langhelg ble også benyttet til ringmerking, dessverre med dårlig resultat.

Juni er normalt en temmlig stille periode i Nordre Øyeren og i så måte var årets junimåned intet unntak. Men en dverglo ble sett på Tuentangen 5/6 og hornugle ble også i år konstatert hekkende på den sedvanlige lokaliteten gjennom de siste 10-15 årene. Halvåret ble dessuten avsluttet med et par godbiter. Den ene var en myrrikse 26/6 og den andre var to syngende åkerrikser fra 27/6 og utover. For myrrikse er dette femte funn i Nordre Øyeren, og for Åkerrikse er det tredje gang den blir notert.

Trond Aspelund

VADERTREKK - VÅREN 1988.

På regulær basis innhentes tallmateriale på vadefugler i Nordre Øyeren. Dette er en del av en omfattende undersøkelse i Vest-Europa over vadertrekk gjennom innlandet. All informasjon fra 280 lokaliteter er samlet en database i Vest-Tyskland.

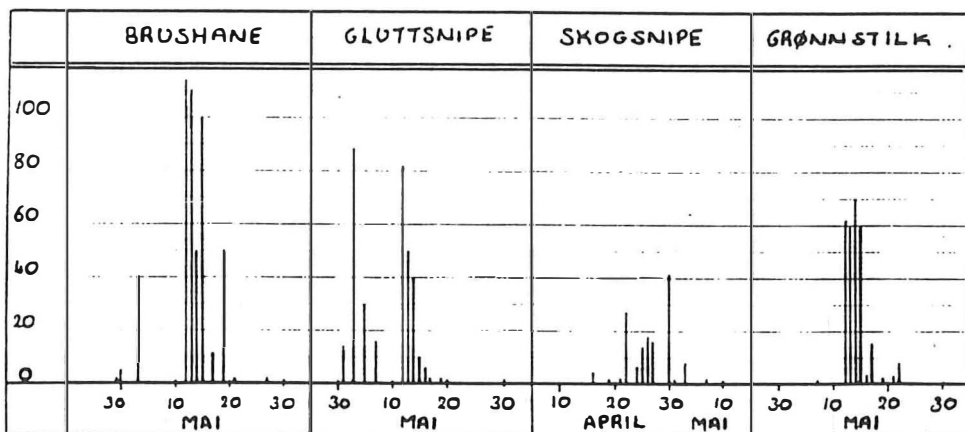
Vannstanden om våren har stor betydning for trekket. Høyeste antall vad er registrert ved lav vannstand da store områder med mudderflater er tilgjengelige i Nordre Øyeren. Etterhvert som vannet stiger på vårparten, søker vaderne til områder med brent eng eller forlater området.

Ypperlige forhold i Svelle i slutten av april med store, isfrie mudderbanker, medførte et rekordartet trekk av storspove. Hele 620 individer ble observert 27/4 (tidligere maksimumsnotering var 280 ind. 18/4 1979) (Se grafisk fremstilling).

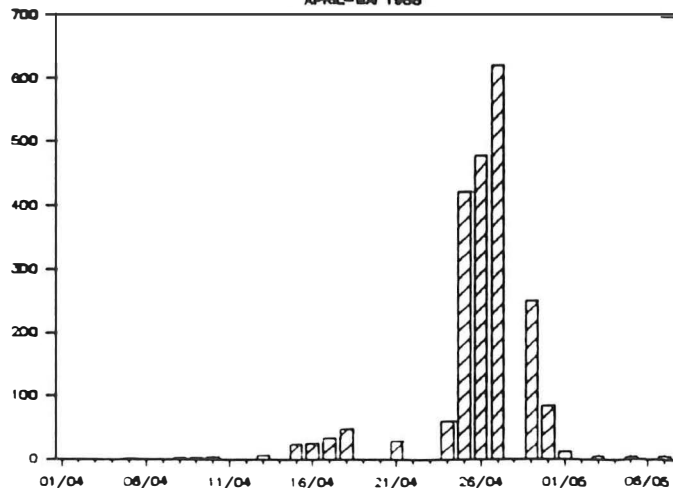
Allerede 7/5 var Svelle oversvømmet og følgelig holdt de maitrekkende vaderne seg på et mer normalt nivå. Tidligste og seneste observasjoner samt maksimalantall og trekkforløp for de vanligste artene er gjengitt nedenfor.

Av mer sjeldne arter kan nevnes 1 lappspove 1/5, 1 steinvender 5/5, 3 temmincksniper og 2 svarthalespover 17/5. Svarthalespovens siste hekkeforsøk i Nordre Øyeren var i 1983 og arten er nå en sjeldenhet her. Dessuten foreligger en ubekreftet melding om en boltit denne våren, som i så fall er tredje observasjon av arten i Nordre Øyeren og første siden 1976.

James Wilson

STORSPOVE
APRIL-MAI 1988

TIDLIGSTE SENESTE MAKSIMUM

TJELD	5/4	-	9 (7/5)
SANDLO	3/5	19/5	10 (3/5)
HEILO	3/5	4/5	37 (3/5)
VIPE	2/4	-	80 (26-27/4)
BRUSHANE	29/4	-	114 (12/5)
ENKELTBEEKASIN	16/4	-	10 (17/5)
SMÅSPOVE	24/4	25/5	9 (7/5)
STORSPOVE	5/4	-	620 (27/4)
SOTSNIFE	12/5	15/5	8 (13/5)
RØDSTILK	24/4	20/5	33 (5/5)
GLUTTSNIPE	1/5	19/5	88 (3/5)
SKOGSNIPE	16/4	7/5	41 (30/4)
GRØNNSTILK	7/5	22/5	70 (14/5)
STRANDSNIPE	17/4	-	8 (17/5)

FISKEØRNPROSJEKTET

Bestanden som er tilknyttet Nordre Øyeren er registrert også i 1988. Med hensyn til reproduksjon kan stammen karakteriseres som stabil siden prosjektstarten i 1986. Imidlertid er antall hekkende par redusert med to i denne perioden. Et reir har falt ned i løpet av vinteren og ikke gjenoppbygd i år. Det er ikke funnet noen tegn på etablering av dette paret annetsteds i nærheten. Et annet reir er fortsatt i bra stand, men ikke tatt i bruk i år.

Produksjonen av unger lå i år på 2,0 i gjennomsnitt mot 1,8 i 1986 og 1,6 i 1987. Antallet var i år høyere enn i fjor til tross for lavere antall hekkende par.

Leting etter reir i nærheten av innsjøen Lyseren førte ikke til konkrete resultater.

Yngve Kvebæk

HVITRYGGSPETTPROSJEKTET

Undersøkelsen over hvitryggspettens forekomst i Nordre Øyeren og omegn, som ble påbegynt i 1987, fortsatte i 1988. Som i fjor blir prosjektet støttet økonomisk av Akershus fylke v/Miljøvern avdelingen. Konklusjonen etter første sesong var at trolig bare et par har fast tilhold i naturreservatet.

Etter fylkets ønske ble registreringen i år konsentrert om Leirelv-området. Ingen hekkefunn ble gjort her, men på en lokalitet ble en hunnfugl av arten sett vinterstid. I Nordre Øyeren ble derimot et reir funnet i år. Det ble oppdaget i pinsen og var plassert i en gråor på en av øyene. Ungene, to eller tre i tallet, fløy ut to uker senere - 5. eller 6. juni. Samtidig ble hunnen innfanget og ringmerket - hannen viste seg å være den samme som ble merket i 1984 og kontrollert i området i fjor.

En prosjektrapport til Miljøvern avdelingen i fylket om årets resultater er under utarbeidelse. Prosjektet vil fortsette i 1989.

Lørdag 4. juni hadde forøvrig den nystartede prosjektgruppa for hvitryggspett på Østlandet møte på stasjonshytta og ekskursjon til reiret, for øvrig det ene av to som ble funnet på hele Østlandet i år. Det ble en svært vellykket tur med observasjon av foreldrenes mating av ungene.

Øivind Syvertsen

VINTERREGISTRERING AV VANNFUGL

Registreringene i Vormå og Glomma vinteren 1987/1988 ble utført en gang i måneden. I desember og januar fra utkikkspunkter på begge sider av elvene, ellers fra fly. Tiltaket er en fortsettelse av tellingene som ble utført vinteren 1986/1987.

I motsetning til forrige sesong, ble det nå observert sangsvaner i Vormå i november og svanene i Glomma lå mere spredt. For første gang ble det også sett sangsvaner i Glomma ovenfor Vormå. I Vormå ble det registret 94 ind. (18 ungfugl) i november og 47 (7 ungfugl) i desember. For Glomma var tallene henholdsvis 131 (25) og 8 (4). I Nordre Øyeren ankom de første svanene i slutten av september og antallet steg langsomt fra 13 ind. 10/10 til 93 ind. 1/11. Så i løpet av november steg antallet brått til 600 og videre til maksimumsantallet på 964 (min. 90 ungfugl) den 21/11. Deretter avtok antallet. Ved årsskiftet lå det 143 sangsvaner i Øyeren.

I februar 1988 lå det 265 sangsvaner i Nordre Øyeren. Antallet avtok etter hvert som vannområdene ble dekket av is. Som forrige sesong :lyttet hovedtyngden av svanene seg da til Vormå og i år også i noen grad til Glomma. Under februar-tellingen lå 323 sangsvaner i Vormå (43 ungfugl) og 136 (24) i Glomma. 27. mars var antallet på 105 (18) i Vormå og 109 (16) i Glomma. I Øyeren fortsatte registreringene utover våren, med maks. 98 ind 13. mars og 88 ind. 18. april. Siste sangsvane i Øyeren ble sett 7. mai.

Sammenlignet med 1986/1987 kan følgende kort oppsummeres:

- I Vormå ble det sett sangsvaner i november (94 mot 0), etter jul var det flere i februar (323 mot 233) og færre i mars (105 mot 232).
- I Glomma ble det sett flere svaner i november (131 mot 90-100) og de lå fordelt over hele strekningen; dette bildet gjentok seg også i februar (136 mot 20) og i mars (109 mot 79).
- For Øyeren var det registrert maksimumstall noe lavere (964 mot 1170), mes det for Vormå og Glomma lå høyere (se over).

Per Ole Syvertsen

Rolf E. Andersen

GULLHAUGDAMMEN I SKEDSMO

Etter flere år med iherdige forsøk fra A/S Norsk Leca på å tilintetgjøre denne ornitologiske og botaniske perlen, tok fuglestasjonen skjeen i egen hånd. Vi hadde gjennom flere henvendelser til kommunale instanser og fylkesmyndigheter gjort oppmerksom på forholdet tidligere år uten respons. Lecablokker, veisalt, plastsekker osv. var tydeligvis benyttet med tanke på å fylle dammen helt igjen. Verre var og er imidlertid oljetilførselen gjennom en sigevannsledning - et rør som omslutter nesten hele Lecafabrikken. I tillegg var et annet firma i ferd med å fylle jordmasse over et stort område nær dammen. Ikke nok med det - området med dam og det hele er midlertidig fuglelivsfredet! En annen sak er at fredningen har vært midlertidig i over ti år...

Som nevnt tok fuglestasjonen affære. Børre Eliassen fordypet seg i materien og politianmeldte forholdet på vegne av vår forening i mai. Saken behandles av Statens Forurensingstilsyn.

TUEN BRUK

I det samme fredete området som ovenstående dam ligger - på østsiden i Fet kommune - har det i en årrekke også pågått utfylling. Bygningselementer av diverse slag iblandet bilvrak etc. benyttes til å innvinne mark til industrietablering. Et poeng her er at våre myndigheter har vært oppmerksomme på forholdet i over ti år og til og med fredet denne grunnen spesielt med mye strengere vedtekter enn for et midlertidig vernet område. Ikke desto mindre har utfyllingen fortsatt med aksellererende tempo helt til i år. Omtrent samtidig med Gullhaugdamsaken ble også Tuenutfyllingen politianmeldt. Børre gravde igjen opp det meste av saksdokumenter og holder seg kontinuerlig informert om utviklingen videre.

Begge disse sakene førte til stor mediainteresse med første-sideoppslag en rekke ganger i lokalavisene.

"PIPITS"

It is a pity that the Pipits have
No diagnostic features.
Specifically they are the least
Distinctive of God's creatures.

For naming any one you need
Five measurements, together
With a drawing of the wing tip
And the length of every feather.

Count the spots on breast and back,
Be sure of which the sex is;
Make a picture of the pattern
Of the one-but-outer rectrix.

Pay extravagant attention to
The hind claw's conformation.
Note "weak and long" or "curved and strong"
(Or "snapped in preservation").

And when you've marshalled all the facts,
No matter what their sense is,
If the bird was caught in Europe
It is, ten to one, *pratensis*.

B. P. Hall 1961